

ДОКУМЕНТАЛНИ СВИДЕТЕЛСТВА ЗА РАЗВИТИЕТО НА ВОЕННАТА КАРИЕРА НА ПОЛКОВНИК ПЕТЪР ДЪРВИНГОВ ДО КРАЯ НА МЕЖДУСЪЮЗНИЧЕСКАТА ВОЙНА (1892–1913)

Мила Кръстева

Университет по библиотекознание и информационни технологии

Резюме: Настоящата статия се базира на оригинални документи, комплектувани в личния архивен фонд на полковник Петър Дървингов (1875–1953). В хронологична последователност са представени ключови етапи от формирането му като патриот, революционер и военен. Поставен е акцент върху изграждането на личността на Дървингов, развитието му във Военното училище в София, революционната дейност, която осъществява по време на Горноджумайското (1902) и Илинденско-Преображенското въстание (1903), повишаването на квалификацията му във Висшата военно-кавалерийска школа в Торино, активното участие в Балканската и Междусъюзническата война (1912–1913).

Обект на проучването са документите, свързани с военната кариера на Петър Дървингов до 1913 г.

Предмет на изследването са заслугите на Дървингов за развитието на военното дело в България.

Целта на настоящата статия е да проследи детайли от професионалния път на полковник Дървингов в контекста на войните за национално освобождение и обединение от 1912–1913 г.

Периодът на Балканската и Междусъюзническата война е особено сантиментален за Петър Дървингов. От една страна, това са първите войни, в които взема пряко участие, а от друга страна, те носят допълнително разочарование за Македония. През целия си живот той не може да превъзмогне тежките последици на двете неуспешни войни. Въпреки всичко до края на живота си полковник Дървингов остава отдаден на идеята за обединение на всички българи.

Ключови думи: Петър Дървингов; архивни документи; Междусъюзническа война

ВЪВЕДЕНИЕ

В Научния архив на Българската академия на науките (НА-БАН) се съхраняват множество лични документални фондове, които представят в детайли живота и заслугите на някои от най-изявените български интелектуалци, общественици и патриоти.

В настоящата статия е представена една част от архивен фонд 73К – Петър Дървингов. Фондът се отличава със значителен обем, видово разнообразие на комплектуваните документи, висока познавателна стойност. Архивните специалисти оценяват важността на запазените документи още преди седем десетилетия. Научният архив успява да откупи документалното наследство на Дървингов от неговата племенница. То е обособено в 2949 архивни единици, състоящи се от над 29 000 листа. Въпреки че масивът е обработен сравнително

бързо и навлиза в научна употреба във втората половина на 50-те години на XX век, и днес изследователите откриват поле за научна работа върху многоаспектната дейност на офицера, революционера, общественика, военния историк и член-кореспондента на Българската академия на науките Петър Дървингов.

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Настоящата статия насочва вниманието на читателите конкретно към развитието на военната кариера на полковник Дървингов до края на Междусъюзническата война.

Логично, обект на проучването са документалните свидетелства, свързани с военната кариера на Петър Дървингов до 1913 г.

Предмет на изследването са заслугите на Дървингов за развитието на военното дело в България.

Целта на настоящата статия е да проследи детайли от професионалния път на полковник Дървингов в контекста на войните за национално освобождение и обединение от 1912–1913 г.

От поставената цел произтичат следните изследователски задачи:

1. Проучване на документални източници, свързани с личността на Петър Дървингов;
2. Систематизиране на издирените сведения;
3. Анализ, оценка и обобщение на получената информация;
4. Формулиране на изводи, въз основа на които да се допълни съществуващата историческа теза.

Методологията на изследването се основава на интердисциплинарен подход. Той включва създаване на исторически разказ за развитието на Петър Дървингов като един от изявените военни стратегии на България, съдържателен анализ на архивни документи, систематизиране на публикувани информационни източници, синтез на получената информация.

РЕЗУЛТАТИ

Петър Георгиев Дървингов е роден на 23 май 1875 г. в занаятчийско семейство от град Кукуш, Егейска Македония (днес в пределите на Република Гърция) (Minchev et Eldarov, 2020).

Градът се отличава с добре развито земеделие и занаятчийство. От началото на XIX век се налага като авторитетно образователно средище. Открити са няколко български начални училища, предназначени за нуждите както на градското население, така и за децата от близките села.

В разглеждания период Кукуш е населен предимно от по-образовани, замисли и свободолюбиви българи. Тези качества на местното население намират изживя в борбата за независима Българска църква.

Руско-турската война от 1877–1878 г. не е освободителна за българите в Македония. Дълбоко разочаровани, те продължават да живеят при тежки условия под властта на султан Абдул Хамид II. Може да се предположи, че това

обстоятелство дава отражение върху формирането на личността на Дървингов още в най-ранна детска възраст. Той не е изолиран от процесите в местната общност. Решителността и борбения дух на кукушкото население са пословични. Сред изявените личности, родени и възпитани в патриотични ценности в Кукуш, личат имената на революционерите Гоце Делчев, Тома Измирялиев, Димитър Влахов, поета Христо Смирненски, политика Константин Станишев (Stoycheva, 2018).

В описаната реалност Петър Дървингов получава своето начално образование в родния град. Поради своите задълбочени интереси и високи образователни резултати е изпратен в Солунската българска мъжка гимназия „Св. св. Кирил и Методий“.

След като завършва средното си образование, Петър Дървингов постъпва във Военното училище в София. Той е част от първия випуск, настанен в специално проектирана съвременна сграда в югоизточната част на столицата. В началото на 90-те години на XIX век командването на училището се упражнява от княз Фердинанд I. Този факт говори недвусмислено за спокойствието в юнкерските и офицерските среди (Ruhchev, 2012).

В тази благоприятна обстановка Дървингов бързо проявява личностните си качества. Той се отличава от останалите курсанти с високо образование, добри физически умения и завидна лична мотивация, продиктувана от стремежа за освобождение на родния край (Приложение 1)¹.

Придобитите отлични военни умения са документално засвидетелствани в патент, издаден на Петър Дървингов през януари 1896 г. от Военното училище². През същата година той се дипломира и е произведен в чин „подпоручик“ (Приложение 2)³.

Впоследствие военната кариера на младия подпоручик се развива бързо и успешно. През 1900 г., само четири години след успешното завършване на Военното училище, той е произведен в чин „поручик“. В личния архивен фонд на Дървингов е запазена фотография, направена специално по случая (Приложение 3)⁴.

Благоприятното развитие на военната кариера на Петър Дървингов не повлиява на неговата силна отдаденост на идеята за освобождаване на Македония от османска власт. Той не е склонен да изчака промяна в нагласите на българските управляващи и да се съобрази с актуалното международно положение. Дървингов вижда възможност за осъществяване на мечтата си за свободна Македония в Горноджумайското (1902) и Илинденско-Преображенското въстание (1903).

Сред имената на ръководителите на четите, които вземат участие в Горноджумайското въстание, личи това на Петър Дървингов. Той е предпочетен заради познанията в областта на военното дело и практическите стратегически умения.

Горноджумайското въстание е организирано от Върховния македоно-одрински комитет (ВМОК) и представлява въоръжен бунт на българите от Се-

вероизточна Македония против османската власт. Целта на революционната организация е да предизвика масово въстание в цяла Македония. Рискът от подобно начинание не е оценен правилно. Акцията се провежда без съгласието на княз Фердинанд I, българското правителство и Вътрешната македоно-одринска революционна организация (ВМОРО). Също така трябва да се вземе предвид фактът, че не е осигурена подкрепата на международните дипломатически среди (Yanakiev, 1992).

Свелозар Елдъров обобщава изхода от Горноджумайското въстание като предопределен от *„прибързаността и несистемността на подготовката, липсата на предварително планиране, довела до хаотични и безразборни действия, недостатъчната мобилизация на човешките и материалните ресурси, нищожното въоръжение, слабата дисциплина“* (Eldarov, 2003).

След потушаването на въстанието на много места в Османската империя, революционните комитети са ликвидирани, а оръжието им е конфискувано от официалната власт. Прибързаната акция нанася силен удар върху действията на ВМОРО. Унищожени са бази и канали, през които преминават хора и оръжия, предназначени за вътрешността на Македония. Вътрешната организация се стреми да намали размаха на въстанието, и дори се стига до въоръжени сблъкновения между четите на двете патриотични организации. Тези фактори водят до задълбочаване на кризата, разцепление в македонското освободително движение и ускоряване на подготовянето от ВМОРО Илинденско-Преображенското въстание.

Само няколко месеца по-късно, през лятото на 1903 г., Дървингов се включва и в Илинденско-Преображенското въстание. Той е избран за военен организатор на четите. Успоредно с това на него е поверено командването на Беласичкия отряд, съставен от четите на Дончо войвода, подпоручик Димитър Зографов и войводата Кочо Аврамов.

В личния архивен фонд на Петър Дървингов се пази дневникът, който той води в този период. Спомените, които пише през октомври 1903 г. за изяви на четници, са отпечатани в края на 30-те години на XX век във вестниците „Вечерни новини“, „Отечество“ и „Бяло море“ и в списание „Македония“⁵.

Също така са съхранени бележки, които съдържат сведения за някои въстания, организацията и военната им тактика в периода 1902–1904 г. Тези записки са озаглавени „Материали за войводи и действия на Македоно-Одринското революционното движение“⁶.

Спомените на Дървингов затвърждават мнението, че Илинденско-Преображенското въстание бележи връхната точка в националноосвободителната борба на македонските и тракийските българи. Личните му свидетелства акцентират върху факта, че не е проведена масова подготовка на населението. Дървингов счита, че преждевременното избухване на въстанието в голяма степен предопределя неговото кърваво потушаване.

Трябва да се отчете, че към 1903 г. не съществува реална възможност за победен изход. Османската империя все още притежава значителни човешки, во-

енни и икономически ресурси. Тя не може да бъде сразена от една-единствена балканска държава, а още по-малко от населението на една географска област. Същевременно международното положение също не предполага благоприятен изход от въстанието. Великите сили все още не са готови да пристъпят към решаването на сложния Източен въпрос. Русия е заета в Далечния изток, където назрява въоръжен конфликт с Япония. Австро-Унгария, другата влиятелна империя с решаващ глас в Югоизточна Европа, все още не е завършила юридическото присъединяване на окупираните през 1878 г. Босна и Херцеговина. В този смисъл не може да допусне ново преразпределение на политическата карта на Балканския полуостров. От своя страна съседите на България много внимателно и ревниво следят настроенията на македонските и тракийските българи. Всички координирано отстояват своите национални интереси, обявяват се против кардинални реформи и на тази етап не желаят да сътрудничат за изтласкването на Османската империя.

След разгрома на Илинденско-Преображенското въстание Петър Дървингов търпи и лични последствия. Софийският мирови съдия го осъжда, защото се е завърнал в София без разрешение от властите⁷. Младият полковник успява да намери изход от неблагоприятната ситуация. През месец декември 1903 г. той разкрива бъдещите си професионални планове на революционера Константин Кондов (1874–1929), а няколко месеца по-късно постъпва във Висшата военнокавалерийска школа в Торино, Италия (днес Торинска военна академия)⁸.

В началото на XX век Школата в Торино се счита за едно от най-престижните европейски военни учебни заведения. Сред българските ѝ възпитаници се открояват имената на:

Никола Бакърджиев, Климент Бояджиев, Йордан Венедиков, Никола Жеков, Христо Калфов, Иван Колев, Калин Найденов, Стефан Нойков, Атанас Тодоров, Иван Фичев и др.

В периода 1904–1908 г. Петър Дървингов води бележник, в който описва модерните техники за сражение, усвоени по време на изпълнението на тактически задачи в Италианските Алпи⁹. Подробните му записки служат на българските специалисти по военно дело във войните за национално освобождение и обединение.

Отличното представяне на българския офицер в практическите учения е засвидетелствано от диплом, издаден от Италианското военно управление¹⁰.

Междувременно Петър Дървингов успява да посети и Германия. След като успешно навлиза в италианските военни среди, в периода април – август 1906 г. той се установява в Мюнхен. Официално заявява, че желае да усъвършенства познанията си по немски език. В действителност обаче записките му от този период са фокусирани върху специфики на германското военно дело¹¹.

След като се завръща в Торино, Дървингов започва да пише активно статии и студии на италиански език. Те са посветени на сложната политическа обстановка в Югоизточна Европа. Авторът желае да запознае местното обществено мнение със справедливите териториални претенции на своя народ. Сред запа-

зените оригинални текстове, в архивния фонд на българския военен, най-голямо значение имат: „Военно-географическа студия на Черноморския бряг” от 12 март 1908 г.¹² и „България в своите отношения с Турция, Русия и Балканските държави и своето вътрешно развитие на недавношното обявление на своята независимост” от 1909 г.¹³. Необходимо е да се отбележи, че посочените две подробни студии са в тясна взаимовръзка, понеже са написани непосредствено преди и след обявяването на Независимостта на България от Османската империя.

Високите образователни резултати осигуряват на Дървингов възможност да произнесе реч на тържеството по случай дипломирането на 40-ия випуск на Висшата военно-кавалерийска школа¹⁴. В личния му архивен фонд е запазена дипломата, която получава от италианското Министерство на войната по случай успешното си завършване (Приложение 4)¹⁵.

През 1910 г. полковник Петър Дървингов се завръща в България. Добрите му познания по чужди езици са използвани от висшето военно ръководство. В разглеждания период Дървингов събира актуални сведения и ги издава в „Седмичен бюлетин за изучаване на Турция и нейната армия“.

На следващата година полковник Дървингов е назначен за преподавател във Военното училище в София. Успоредно с това е произведен в чин майор и е зачислен на служба в Разузнавателната секция към Генералния щаб.

По време на Балканската война (26 септември/9 октомври 1912 г. – 17/30 май 1913 г.) майор Петър Дървингов е назначен на поста началник-щаб на Македоно-одринското опълчение със Заповед № 5 от 25 септември 1912 г., издадена лично от началника на Щаба на армията – генерал-майор Иван Фичев. Сражава се основно в Тракия. В хода на войната застава начело и на Единадесетата пехотна македонска дивизия, като командир на полк.

От дистанция на времето Петър Дървингов споделя личната си гледна точка за събитията от 1912–1913 г. През 1934 г. той пише лекция на тема „Войната на балканските съюзници срещу Турция – 1912–1913 г.“ и върху петдесет и четири листа излага своите възгледи¹⁶.

През 1941 г., в хода на Втората световна война, Дървингов още веднъж се връща към темата за Балканската война. Именно тогава той издава своята монография „Балканската война, както е била виждана, когато са се развивали самите събития. По осведомленията на Българската телеграфна агенция“ (Darvingov, 1941).

В Научния архив – БАН се съхраняват оригиналните ръкописи на труда. Прави впечатление, че те надхвърлят 1600 архивни листа и са разпределени в три тома. През 1941 г. официално е публикуван единствено първият том. В него личат сериозни съкращения, предвид че ръкописът се състои от 1141 листа, а печатното издание съдържа едва 216 страници. Трябва да се отбележи, че в наши дни е установена липсата на 28 архивни листа, като е нарушена поредността от лист 568 до лист 611¹⁷.

Втори том е написан през 1940 г., състои се от 393 архивни листа и третира

събитията от 17 септември 1912 до 24 януари 1913 г. По неблагоприятно стечение на обстоятелствата остава непубликуван¹⁸. Същата съдба има и третият том. Той е писан през 1942 г., състои се от 126 архивни листа и остава незавършен¹⁹.

Може да се предположи, че вторият и третият том на труда на Дървингов умишлено не са допуснати до печат. По време на Втората световна война има много силна цензура. Специална комисия отпуска хартия единствено за одобрените произведения (Krasteva, 2022). В този контекст е правдоподобно да се заключи, че издаването на монографията на Дървингов е отложено, тъй като връща спомените за Първата националната катастрофа.

Достояние за по-голям читателски кръг са наблюденията му от Междусъюзническата война. Дървингов споделя мнението си за събитията от лятото на 1913 г. във вид на бележки. Тези текстове са озаглавени „История на Македоно-одринското опълчение“, надхвърлят 660 страници и са официално публикувани през 1919 г.

Петър Дървингов оставя за поколенията и богат снимков архив на войните за национално освобождение и обединение. Той се състои от позиционни снимки на пехотни и артилерийски части, бойни походи, санитарни поделения, фронтови паради и молебени, авиационни и моторизирани части, моменти от провеждане на тактически учения, изграждане на окопи, прокарване на пътища и телефонни връзки, изгледи от селища и др. Запазени са групови и индивидуални портрети на командния състав на Българската армия в Балканската и Междусъюзническата война²⁰. Фотографиите регистрират военното ежедневие не само на фронта, а и в тила – лагери, облекло и бит на българския войник²¹.

ДИСКУСИЯ

Петър Дървингов е награждаван многократно заради активната си дейност по време на войните за национално освобождение и обединение. Част от отличията се съхраняват в неговия личен архивен фонд. На първо място трябва да се спомене свидетелството, издадено от Министерството на войната по случай награждаването му с възпоменателен медал за участие в Балканската и Междусъюзническата война (Приложение 5)²².

Голям интерес представлява грамотата, издадена от турския султан, по повод награждаването на Петър Дървингов с медал за заслуги по време на войните от 1912–1913 г. (Приложение 6)²³.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Периодът на Балканската и Междусъюзническата война остава особено сантиментален за Дървингов. От една страна, това са първите активни военни действия, в които взема пряко участие, а от друга страна, те носят допълнително разочарование за Македония. През целия си живот той не може да превъзмогне тежките последствия на двете неуспешни войни. Свидетелство за това е лекцията на тема „Войната на балканските държави срещу България през 1913 г.“,

която произнася през 1935 г. Оригиналът на текста се съхранява в личния фонд на военния деец и представлява подробен свидетелски разказ за Междусъюзническата война²⁴.

Българската военна реалност в следващите години не дава поводи за гордост и оптимизъм на Петър Дървингов. Въпреки всичко до края на живота си той остава отдаден на идеята за обединение на всички българи.

Благодарности: Настоящият доклад е резултат от научно проучване, проведено по проект „Изследване на институцията Архив в управленския модел на България е периода 1878–1912 г.“ № КП-06-М85/2 от 05.12.2024 г., финансиран от Фонд „Научни изследвания“ при Министерството на образованието и науката, въз основа на проведен Конкурс за фундаментални научни изследвания за млади учени и постдокторанти, с ръководител гл. ас. д-р Арсени Пламенов Колев.

БЕЛЕЖКИ

1. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 2266, l. 9.
[НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 2266, л. 9.]
2. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 2.
[НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 2.]
3. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 3.
[НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 3.]
4. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 2266, l. 24.
[НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 2266, л. 24.]
5. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 2007.
[НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 2007.]
6. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 2006.
[НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 2006.]
7. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 6.
[НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 6.]
8. TsDA, f. 949K, op. 1, a.e. 11, l. 1-4.
[ЦДА, ф. 949К, оп. 1, а.е. 11, л. 1-4.]
9. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 7.
[НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 7.]
10. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 11.
[НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 11.]
11. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 8.
[НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 8.]
12. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 2014.
[НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 2014.]
13. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 2015.
[НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 2015.]
14. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 13.

- [НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 13.]
15. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 17.
- [НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 17.]
16. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 2026.
- [НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 2026.]
17. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 2038.
- [НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 2038.]
18. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 2039.
- [НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 2039.]
19. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 2040.
- [НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 2040.]
20. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 2682–2687; 2691; 2708; 2711; 2714; 2726; 2730–2732; 2738–2739.
- [НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 2682–2687; 2691; 2708; 2711; 2714; 2726; 2730–2732; 2738–2739.]
21. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 2776–2798.
- [НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 2776–2798.]
22. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 58, l. 1.
- [НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 58, л. 1.]
23. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 19.
- [НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 19.]
24. NA-BAN, f. 73K, op. 1, a.e. 2030.
- [НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 2030.]

REFERENCES

- Darvingov, P. (1941) *Balkanskata vojna, kakto e bila vizhdana, kogato sa se razvivali samite sabitia. Po osvedomvleniyata na Balgarskata telegrafna agentsia*. [The Balkan War, as it was seen when the events themselves were unfolding. According to information from the Bulgarian Telegraph Agency]. Sofia, Pechatnitsa na voenno-izdatelski fond, 216 s. https://www.strumski.com/books/darvingov_-_balkanskata_voina.pdf (02.04.2026) [Дървингов, П. (1941) *Балканската война, както е била виждана, когато са се развивали самите събития. По осведомленията на Българската телеграфна агенция*. София, Печатница на военно-издателски фонд, 216 с. URL: https://www.strumski.com/books/darvingov_-_balkanskata_voina.pdf (02.04.2026)]
- Eldarov, S. (2003). *General Ivan Tsonchev. Biografia na dva zhivota*. [General Ivan Tsonchev. A biography of two lives]. Sofia, Voenno izdatelstvo, s. 113. [Елдъров, С. (2003). *Генерал Иван Цончев. Биография на два живота*. София, Военно издателство, с. 113.]
- Krasteva, M. (2022). *Istoria na propagandata v Bulgaria ot Osvobozhdenieto do 1944 g. (History of Propaganda in Bulgaria from the Liberation to 1944)*. Sofia, Kolbis, 310 s. [Кръстева, М. (2022). *История на пропагандата в България от Освобождението до 1944 г.* София, Колбис, 310 с.]

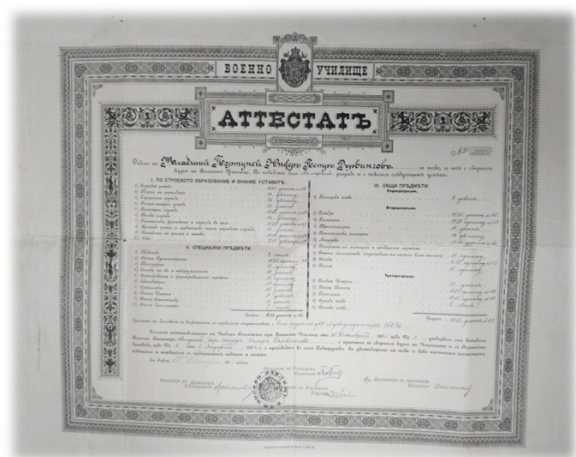
- Minchev, D., Eldarov, S. (2020). *Voennorevolutsionnata deynost na Petar Darvingov (1898–1918)*. (The military revolutionary activities of Petar Durvingov (1898–1918)). Sofia, Voenno izdatelstvo, 202 s. [Минчев, Д. Елдъров, С. (2020). *Военно-революционната дейност на Петър Дървингов (1898–1918)*. София, Военно издателство, 202 с.]
- Ruhchev, N. (2012). *Voennoto uchilishte na Bulgaria: 1978–2002: istoricheski ocherk*. (The Military School of Bulgaria: 1978–2002: a historical essay). Sofia. Ministerstvo na otbranata, 560 s. [Рухчев, Н. (2012). *Военното училище на България: 1978–2002: исторически очерк*. София. Министерство на отбраната, 560 с.]
- Stoycheva, S. (2018). Novi dokumenti za genealogiyata na nyakolko kukushki roda (Delchevi, Chopovi, Andonovi, Vlahovi, Izmirlievi i Stanishevi) [New documents on the genealogy of several cuckoo families (Delchev, Chopov, Andonov, Vlahov, Izmirliiev and Stanishev)]. *Makedonski pregled*, XLI (1), 133–154. [Стойчева, С. (2018). Нови документи за генеалогията на няколко кукушки рода (Делчеви, Чопови, Андонови, Влахови, Измирлиев и Станишеви)] // *Македонски преглед: списание за наука, литература и културен живот*. год. XLI, бр. 1, с. 133–154.]
- Yanakiev, N. (1992). *Makedonskite balgari-ofitseri v Gornodzhumayskoto vastanie* [The Macedonian Bulgarian officers in the Gorna-Dzhumaya Uprising]. *Makedonski pregled*, XV(4), 119–126. [Янакиев, Н. (1992). Македонските българи-офицери в Горноджумайското въстание. // *Македонски преглед*, год. XV, бр. 4, с. 119–126.]

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Фотография на Петър Дървингов като курсант във Военното училище (1892 г.)
(НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 2266, л. 9)

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

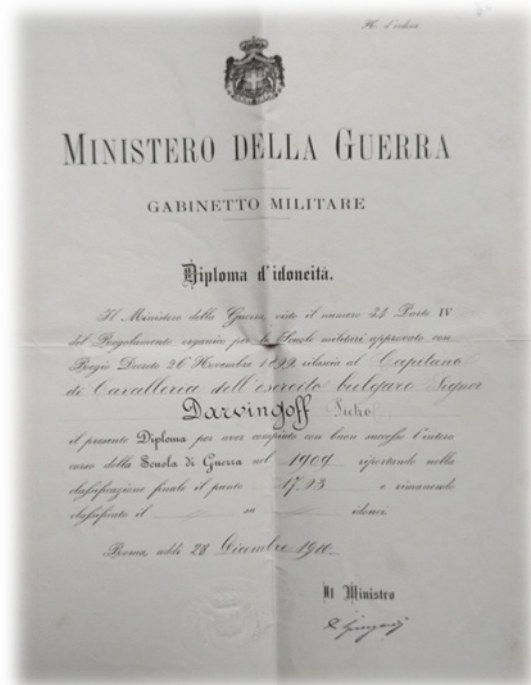
Атестат, издаден от Военното училище в София на Петър Дървингов по случай
успешното му дипломиране и произвеждането му в чин „подпоручик“
(18 октомври 1896 г.) (НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 3)

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

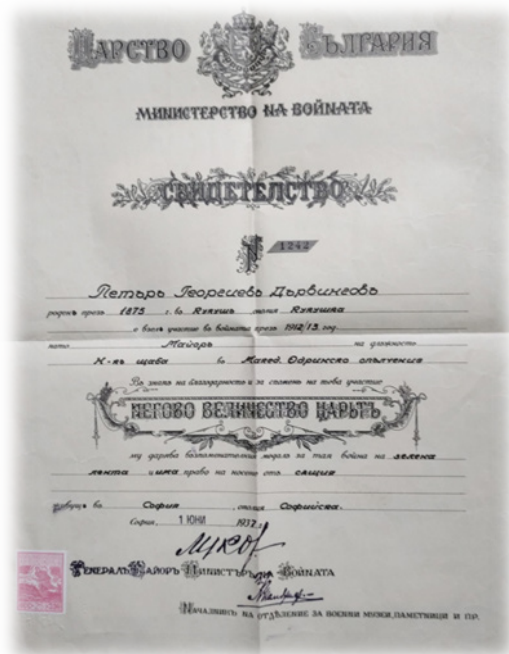
Петър Дървингов непосредствено след произвеждането му в чин поручик
(юни 1900 г.) (НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 2266, л. 24)

ПРИЛОЖЕНИЕ 4

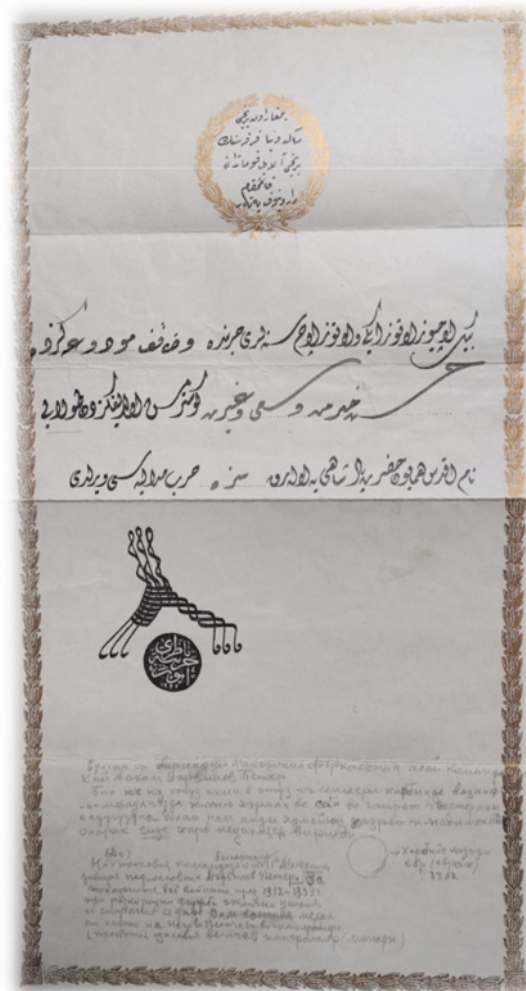
Диплома на Петър Дървингов, издадена от италианското Министерство на войната по случай завършването му на Висшата военна-кавалерийска школа в Турино (28 декември 1910 г.)
(НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 17)

ПРИЛОЖЕНИЕ 5

Свидетелство, издадено на Петър Джуркиев от Министерството на войната по случай награждаването му с възпоменателен медал за участие в Балканската и Междусъюзническата война (1912–1913)
(НА-БАН, ф. 73К, оп. 1, а.е. 58, л. 1)

ПРИЛОЖЕНИЕ 6

Грамота, издадена от турския султан по повод награждаването на Петър Дървингов с медал за заслуги по време на Балканската и Междусъюзническата война (1912–1913)
(НА-БАН, ф. 73к, оп. 1, а.е. 19)

DOCUMENTARY EVIDENCE OF THE DEVELOPMENT OF THE MILITARY CAREER OF COLONEL PETAR DARVINGOV UNTIL THE END OF THE ALLIED WAR (1892–1913)

Abstract: *This article is based on original documents collected in the personal archive of Colonel Petar Durvingov (1875–1958). Key stages of his development as a patriot, revolutionary and soldier are presented in chronological order. Emphasis is placed on the formation of Durvingov's personality, his development at the Military School in Sofia, the revolutionary activity during the Gornodzhumay (1902) and Ilinden-Preobrazhenie Uprisings (1903), the improvement of his qualifications at the Higher Military Cavalry School in Turin, and his participation in the Balkan and Inter-Allied Wars (1912–1913). The object of the study are the documents related to the development of Petar Durvingov's military career.*

The subject of the study is the merits of Durvingov for the development of military affairs in Bulgaria.

The aim of this article is to trace the details of Colonel Dervingov's professional career in the context of the wars of national liberation and unification of 1912–1913.

The period of the Balkan and Inter-Allied Wars is particularly sentimental for Petar Dervingov. On the one hand, these are the first wars in which he took a direct part, and on the other hand, they bring additional disappointment to Macedonia. He could not overcome the severe consequences of the two unsuccessful wars throughout his life. Despite everything, until the end of his life, Colonel Dervingov remained committed to the idea of unification of all Bulgarians.

Keywords: *Petar Darvingov; archival documents; new Bulgarian history*

Chief. Assist. Prof. Mila Krasteva, PhD

ORCID: 0000-0003-2366-8065

University of Library Studies and Information Technologies

Sofia, Bulgaria

E-mail: m.krasteva@unibit.bg